

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 22 kwietnia 2024 r.

Pozycja 81

POSTANOWIENIE

z dnia 24 stycznia 2024 r.

Sygn. akt Ts 74/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz – sprawozdawca
Piotr Pszczołkowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 5 stycznia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej I.K.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 marca 2022 r. (data nadania) I.K. (dalej: skarżąca) – reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru – wystąpiła o zbadanie zgodności art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805; ze zm.; dalej: k.p.c.) w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 142 lit. b ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim „uniemożliwia zaskarżenie postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych zawartego w apelacji, a wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 77 ust. 2, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 i art. 176 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 5 stycznia 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 13 stycznia 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Uznał, że skarżąca nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa określone w *petitum* skargi konstytucyjnej, nie wniosła bowiem zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku w przedmiocie zwolnienia od kosztów. Zażądała jedynie sporządzenia uzasadnienia postanowienia o odmowie takiego zwolnienia. Przedmiotem skargi nie uczyniono jednak prawa do uzyskania uzasadnienia niezaskarżalnego postanowienia, lecz prawo do wniesienia zażalenia. Trybunał stwierdził ponadto, że kwestionowany przepis nie

był normatywną podstawą postanowienia Sądu Okręgowego w W. z 21 grudnia 2021 r. (sygn. akt [...]), z którym skarżąca wiąże naruszenie jej konstytucyjnych praw (nie determinował on bowiem treści tego rozstrzygnięcia).

3. W zażaleniu z 20 stycznia 2023 r. (data nadania) skarżąca zarzuciła zakwestionowanemu postanowieniu naruszenie:

a) art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) w związku z art. 394 § 2 w związku z art. 357 § 2¹ k.p.c. oraz art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK w związku z art. 328 § 4 w związku z art. 391 § 1 w związku z art. 394 § 2 w związku z art. 357 § 2¹ w związku z art. 394² § 1¹ k.p.c. poprzez uznanie, że „skarżąca nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa” (s. 2 zażalenia),

b) art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK w związku z art. 394² § 1¹ k.p.c., art. 397 § 3 w związku z art. 380 k.p.c. „poprzez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że art. 394² § 1¹ k.p.c. nie był normatywną podstawą postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 grudnia 2021 r.” (s. 2 zażalenia);

c) art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK „poprzez jego niezastosowanie i brak nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu” (s. 3 zażalenia).

W związku z powyższym skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i nadanie skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie uznaje, że odniesienie się do treści zażalenia musi zostać poprzedzone uwagami natury ogólnej, dotyczącymi zasady skargowości, obowiązującej w tym postępowaniu. Zgodnie z art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK Trybunał orzekając jest związany zakresem zaskarżenia wskazanym we wniosku, pytaniu prawnym albo skardze konstytucyjnej. Zasada ta wymaga, aby skarżący sam określił akt normatywny (lub jego część), będący przedmiotem postępowania. Trybunał nie może z urzędu rozszerzyć tak wskazanego przedmiotu kontroli. Podmiot występujący z zażaleniem na postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu sam określa zatem granice, w ramach których sprawa podlega rozpoznaniu. Istotna jest przy tym funkcja, jaką pełni ten środek odwoławczy. Jak wynika z treści art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK, na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu skarżącemu przysługuje zażalenie do Trybunału w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia tego postanowienia. Przedmiotem zażalenia jest wydane w ramach wstępnej kontroli postanowienie dotyczące oceny strony formalnej skargi. Ze względu na to, że przepis ten stanowi o postanowieniu o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, należy uznać, że zażalenie może odnosić się jedynie do przedstawionych przez Trybunał Konstytucyjny argumentów przemawiających za negatywną oceną strony formalnej skargi. Brak

takiego odniesienia musi zostać każdorazowo oceniony jako niepodważenie zasadności argumentacji zawartej w zaskarżonym postanowieniu i skutkować będzie nieuwzględnieniem zażalenia (por. postanowienie TK z 31 października 2011 r., sygn. Ts 306/10, OTK ZU nr 5/B/2011, poz. 381).

3. Przystępując do oceny wniesionego środka odwoławczego Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że kwestionowane postanowienie jest prawidłowe, a argumenty przytoczone w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu i nie zasługują na uwzględnienie. W zakwestionowanym postanowieniu Trybunał trafnie przesądził, że skarżąca nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa określone w *petitum* skargi konstytucyjnej oraz, że kwestionowana regulacja prawna nie była podstawą orzeczenia, z którym skarżąca wiąże naruszenie jej konstytucyjnych praw. Dla merytorycznej oceny zarzutów skarżącej konieczne było bowiem wniesienie zażalenia na postanowienie oddalające wniosek w przedmiocie zwolnienia z opłaty od apelacji (tj. postanowienie Sądu Okręgowego w W. z 5 marca 2021 r., sygn. akt [...]). Nie powinna była – mając w perspektywie postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym – rezygnować z tego środka zaskarżenia, mimo że nie budziło wątpliwości, iż przepisy ustawowe wyłączają możliwość jego wniesienia. Tylko w ten sposób mogła bowiem doprowadzić do wydania, w oparciu o kwestionowaną regulację, postanowienia o odrzuceniu zażalenia, a tym samym do „ujawnienia” przedmiotu skargi konstytucyjnej.

Trybunał przypomina, że na ten temat wypowiedział się w postanowieniu pełnego składu z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13 (OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Orzekł wtedy, że wniesienie nieprzewidzianego przepisami prawa środka odwoławczego w celu uzyskania orzeczenia potwierdzającego, że droga dostępu do sądu lub do zaskarżenia orzeczenia jest zamknięta – w kontekście skuteczności wniesienia skargi konstytucyjnej do Trybunału – jest niezbędne. Stanowisko to potwierdzały również judykaty w sprawach cywilnych, administracyjnych i karnych, wydane w późniejszych terminach (zob. np. postanowienia TK z: 21 czerwca 2017 r., sygn. Ts 148/16, OTK ZU B/2017, poz. 271; 8 kwietnia 2019 r., sygn. Ts 147/17, OTK ZU B/2019, poz. 136; 9 kwietnia 2019 r., sygn. SK 7/19, OTK ZU A/2019, poz. 15; 19 stycznia 2021 r., sygn. SK 47/19, OTK ZU A/2021, poz. 9; 23 lutego 2021 r., sygn. SK 33/20, OTK ZU A/2021, poz. 12; zob. też wyrok TK z 11 października 2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU A/2016, poz. 79). To stanowisko jest wiążącą dyrektywą interpretacyjną dla kolejnych składów orzekających. Odstąpienie od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu Trybunału wydanym w pełnym składzie wymaga – zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* u.o.t.p.TK – wydania orzeczenia w takim samym składzie. Dopóki to nie nastąpi, wszystkie składy orzekające Trybunału Konstytucyjnego są związane takim poglądem prawnym (zob. postanowienie TK z 24 stycznia 2013 r., sygn. Ts 349/11, OTK ZU nr 1/B/2013, poz. 106 oraz wyroki TK z: 9 grudnia 2015 r., sygn. K 35/15, OTK ZU nr 11/A/2015, poz. 186 i 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51).

Odnosząc się natomiast do wskazanych przez skarżącą spraw (sygn.: Ts 46/21, Ts 59/21, Ts 19/22 i Ts 20/22), które w jej ocenie „pomimo analogicznego stanu faktycznego – przyjęte zostały do rozpoznania” (s. 7 zażalenia) Trybunał zauważa, że sprawy te nie dość, że nie odnoszą się do analogicznego stanu faktycznego, to tylko w odniesieniu do jednej z nich (tj. w sprawie o sygn. Ts 59/21) TK podjął decyzję o przekazaniu do merytorycznego rozpoznania. W pozostałych zaś postępowanie albo jeszcze trwa (tj. w sprawach o sygn. Ts 19/22 i Ts 20/22) albo zostało już prawomocnie zakończone (tj. postanowienie TK z 23 lutego 2022 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej o sygn. Ts 46/21, OTK ZU B/2022, poz. 97).

Jedynie na marginesie skład orzekający zwraca także uwagę, że nawet gdyby skarżąca wskazała takie orzeczenia, które w analogicznym stanie faktycznym zostały przekazane do

merytorycznego rozpoznania, to należałoby zauważyć, że nie byłyby one jednak orzeczeniami wydanymi przez pełny skład TK, lecz w składzie jednoosobowym. Trybunał nie byłby więc związany stanowiskiem zajęтым w tych rozstrzygnięciach i nie stanowiłyby one podstawy do uwzględnienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu.

Nadmienić przy tym także należy, że pozytywny wynik wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej nie przesądza definitywnie o późniejszym jej rozpoznaniu co do *meritum*. Trzeba podkreślić, że Trybunał na etapie merytorycznej kontroli nie jest związany stanowiskiem zajęтым na etapie wstępnego rozpoznania. Dokonując bowiem oceny istnienia pozytywnych oraz braku ujemnych przesłanek procesowych, może dojść do odmiennych wniosków niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej (zob. np. wyrok TK z 9 listopada 2010 r., sygn. SK 10/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 99 oraz postanowienie TK z 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.